



OPENBAAR MINISTERIE

JAAROVERZICHT CRIMINELE GELDSTROMEN **2022**



Rijker verantwoord
Criminele Geldstromen

JAARBERICHT 2022

OPENBAAR MINISTERIE

Politie

Fiscale inlichtingen en opsporingsdienst

Inspectie Leefomgeving en Transport

Nederlandse Arbeidsinspectie

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Centraal Justitieel Incassobureau

INHOUD

Voorwoord	04
1 Verstoren van Criminele geldstromen	06
1.1 Beslagresultaat	08
1.1.1 <i>Landelijke Beslag Autoriteit</i>	09
1.2 Incassoresultaat van alle parketten	10
1.3 Witwassen	12
1.3.1 <i>Witwascijfers</i>	13
1.3.2 <i>iCOV cijfers</i>	14
1.3.3 <i>Evaluaties witwassen en deelonderwerpen</i>	14
1.3.4 <i>Versterking van de witwas-meldketen</i>	15
1.3.5 <i>projecten en ontwikkelingen witwassen</i>	16
1.4 Digitale Criminele geldstromen	20
2 Internationaal	22
3 Bijzondere opsporingsdiensten en Politie	26
3.1 Bijzondere opsporingsdiensten	27
3.2 Politie	28
4 Ontwikkelingen	30
4.1 Digitaal Platform Afpakken	30
4.2 Afpakapp	30
4.3 Vermogensdossier	31
4.4 Criminele Geldstromen: 30 jaar plukze	31
4.5 Herbestemmen	32
4.6 Wet- en regelgeving	32
4.6.1 <i>Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden</i>	33
4.6.2 <i>Non conviction based confiscation</i>	33
4.6.3 <i>Wetsvoorstel plan van aanpak witwassen</i>	34

VOORWOORD

De aanpak van criminele geldstromen is van groot belang. Opsporing en vervolging zijn ervan doordrongen dat de grootste drijfveer voor het plegen van misdrijven is gelegen in wat ermee wordt verdiend. Hiermee wordt ook het criminele systeem in stand gehouden. Dat geldt zeker voor de georganiseerde criminaliteit, zoals drugshandel, fraude en milieucriminaliteit. We investeren daarom veel in financieel rechercheren en het confisqueren van crimineel geld.

We hebben in de nieuwe veiligheidsagenda met de politie afgesproken de beslagdoelstelling in de periode 2023 tot 2026 geleidelijk te verhogen van €180 miljoen in 2022 naar €220 miljoen in 2026. De beslagdoelstelling voor de BOD'en is nu €91,7 miljoen en we gaan dit jaar in overleg om de doelstellingen te herzien voor de jaren 2024 en daarna.

Nu de (opsporings)capaciteit bij de politie en ook de verdere strafrechtketen de komende jaren onder druk staat, wordt de realisatie van die hogere doelstelling een uitdaging. Die we overigens graag aangaan. Met de bijzondere opsporingsdiensten gaan we ook nieuwe doelstellingen afspreken, maar dan voor de jaren 2024 en verder. Om onze mensen daarin te faciliteren is er hard gewerkt aan diverse ondersteunende tools zoals het Digitaal platform afpakken (Blue Portal bij de politie), de afpakapp en zeker ook het vermogensdossier dat we vanaf 2023 gaan introduceren.

De praktijk is echter om meer redenen weerbarstig. Witwassen is een veelkoppig monster met veel verschijningsvormen. Fout geld dicht op de drugs is vaak cash en blijft voor een deel ondergronds, maar wordt ook gebruikt voor consumptie. Criminelen leven nog steeds van heel veel contant. Tegelijkertijd zien we al jaren een duidelijke verschuiving van eigendom naar gebruik zoals huur en lease. Daar waar drugsgeld in het financiële systeem gebracht wordt, is de eerste stap vaak crimineel ondergronds bankieren – gebruik makend van een informeel netwerk dat niet aan toezicht is onderworpen. Aan de andere kant van het spectrum zien we bij de investeringen in de bovenwereld meer technieken die we ook kennen van fraude, zoals gebruik maken van bijvoorbeeld doorstroomvennootschappen, niet transparante financiering en al dan niet in de Wwft aangewezen poortwachters en facilitators.

We hebben gezien in onze onderzoeken dat fout geld feitelijk niet in Nederland blijft, maar bijvoorbeeld via een doorstroomvennootschap alleen op papier door Nederland heen gaat, en vaak niet echt in Nederland is. In alle gevallen zien we dat de aanpak van witwassen en dus ook het afpakken van crimineel vermogen samenwerking met en urgentie bij alle ketenpartners vraagt. Samenwerking op elk niveau, zowel publiek-publiek als publiek-privaat. Alhoewel we goede initiatieven hebben - die ook al veel opleveren - is die samenwerking op grotere schaal vaak lastig vanwege privacy issues.

Natuurlijk is er ook internationale samenwerking nodig. We investeren daarop met onder andere samenwerkingsverbanden zoals het Carin-netwerk, onze internationaal adviseurs en onze liaisons die de praktijk behulpzaam zijn vanuit een ander land. We moeten ons echter realiseren dat er nogal wat jurisdicties zijn waar we niet of nauwelijks kunnen samenwerken. Dat maakt zeker het financieel rechercheren en afpakken van crimineel vermogen lastig en tijdrovend. En soms lukt het ook gewoon niet, zelfs al kunnen we het foute geld bijna aanraken. Willen we echt verder komen dan is het breder en gemakkelijker delen van informatie, zeker ten aanzien van zware misdrijven, hard nodig. Daarom zetten we ook steeds meer in op het frustreren van het criminele verdienmodel, een civiele aanpak, het ontwikkelen van barrièremodellen en op bijvoorbeeld een poortwachtersaanpak.

Willen we echt verder komen, dan is het breder en gemakkelijker delen van informatie zeker ten aanzien van zware misdrijven hard nodig. Daarbij past ook het wetsvoorstel voor non-confiction based confiscation goed waarbij we de mogelijkheid krijgen om in een procedure met civiele kenmerken crimineel vermogen te confisqueren.

We sturen met elkaar op meer en beter financieel rechercheren, de aanpak van witwassen en het beslag. Meer en goed beslag leggen tijdens een opsporingsonderzoek levert uiteindelijk meer incasso op en meer tegemoetkoming voor slachtoffers

en benadeelde partijen. Maar zoals al uit bovenstaande blijkt is een effectieve aanpak meer dan louter beslag. Het is van belang breder te kijken om met effect criminele geldstromen te verstoren. Het gaat ook om het implementeren van nieuwe wet- en regelgeving, recht doen aan slachtoffers, zaken via het civielrecht afdoen, samenwerking blijven versterken en leren en toepassen van opgedane kennis. Bijgaand jaaroverzicht biedt inzicht in wat we als opsporing en vervolging doen als het gaat om het verstoren van criminele geldstromen.



Anita van Dis-Setz
Strategisch adviseur criminele geldstromen
Openbaar Ministerie

1 VERSTOREN VAN CRIMINELE GELDSTROMEN

Het kan maar duidelijk zijn: de wereld draait om geld en het is geen geheim dat geld ook voor criminele organisaties het hoofddoel is. Cocaïnesmokkel, fraude of milieucriminaliteit gebeurt niet voor de lol, maar voor het geld. Geld dat omgaat in het criminele circuit heeft echter nóg een doel: het in stand houden van het criminele systeem. Daarmee is geld de spil van criminaliteit: het is een drijfveer, een doel, maar ook een middel. Zonder geld immers ook geen inkopen, geen bedrijfsinvesteringen, geen corruptie of gekochte loyaliteit. Om criminele organisaties en grootschalige fraudeurs zo effectief mogelijk aan te pakken, moeten we meer gaan kijken naar de financiële wereld achter hun organisatie.

De slagkracht van de opsporing en vervolging om crimineel geld en vermogen te verstoren ontwikkelt elk jaar verder, mede door verdere professionalisering, voortschrijdend inzicht en opgedane kennis. Dit gebeurt op verschillende manieren, zoals door het afpakken van vermogen, door middel van witwasonderzoeken, meer inzet van civiele bevoegdheden van het OM. Maar ook de massale onderschepping van crimineel berichtenverkeer heeft veel nieuwe inzichten opgeleverd. Door het kraken van crimineel berichtenverkeer – zogenaemde veilige chatdiensten – en zelfs een periode heimelijk meelesen, zijn zeer waardevolle inzichten verkregen over hoe het crimineel systeem werkt.

Ook heeft het goede informatie voor onderzoeken opgeleverd. We zien dat veel contant geld door drugscriminelen wordt uitgegeven om comfortabel te leven alsook aan criminele investeringen.

Daarom hebben opsporing en vervolging de ambitie zich nog meer te richten op de aanpak van de achterliggende criminele structuren en daarmee ook het geld dat nooit direct de bovenwereld raakt. “Als we daar grotere gaten in kunnen schieten, bedreigen we bijvoorbeeld de loyaliteit van criminelen aan hun organisatie. Ook kan het preventief werken: we verstoren ook de werving van nieuwe aanwas, die alleen uit onderwereldgeld betaald krijgen”, zegt Janneke de Smet, plaatsvervangend Hoofdofficier van het Landelijk Parket (LP). “Daarmee strooien we zand in de motor en maken we crimineel ondernemen veel moeilijker.” Dat is uiteindelijk ook het doel: ervoor zorgen dat criminelen niet meer gebruik kunnen maken van crimineel geld, op welke manier dan ook.

[Lees het artikel ‘Crimineel geld, de kurk waar alles op drijft’](#)

Beslag leggen op fout verdiend geld is daarom belangrijk. Maar we hebben geleerd dat door alleen te focussen op zoveel mogelijk leggen van beslag we niet voldoende effectief kunnen zijn. Rickert Ahling, informatieofficier

van justitie bij het FP zegt hierover: “Boeven pakken en de integriteit van het financiële stelsel zijn onlosmakelijk verbonden. Je moet afpakken wat je af kan pakken, maar tegelijk moet je foute notarissen pakken, loyaliteitsbetalingen blokkeren, de meldplicht van banken bij ongebruikelijke transacties nalopen”.

We zien dat onze poortwachters worden geconfronteerd met fout verdiend geld dat vaak al wat verder in het witwasproces zit, met onder andere als doel het veiligstellen en witwassen van het vermogen. Het crimineel geld gaat ook via crimineel ondergronds bankieren naar het buitenland waar het uiteindelijk in het normale financiële verkeer wordt gebracht. Geld dat naar het buitenland wordt verplaatst, blijft voor opsporingsdiensten vaak lastig te traceren.

Maar laten we niet vergeten dat er ook heel veel geld wordt verdiend met milieudelicten en fraude. Daar worden we geconfronteerd met verhullende internationale constructies met veel rechtspersonen, valse documenten en soms zelfs hele boekhoudingen, gebruik makend van alle (internationale) mazen die er te vinden zijn. Al deze facetten maakt het voor het OM lastig om goed zicht te krijgen op het crimineel vermogen van verdachten en daarop beslag te leggen. Versteving van internationale samenwerking is daarom op diverse manieren een belangrijk thema om criminele geldstromen effectief te verstoren.

Teams Criminele Geldstromen

Het OM huisvest verschillende Teams Criminele Geldstromen (TCG). Wat de teams anders maakt dan de andere teams is de beschikbaarheid van verschillende type specialisten. Forensisch Accountants worden aangewend voor de berekening van wederrechtelijk verkregen voordeel in complexe juridische structuren, internationaal adviseurs voor specialistisch advies omtrent beslaglegging in het buitenland en vermogenstraceerders voor het zoeken en beslagleggen op vermogen in lopende onderzoeken.

Ook civilisten maken onderdeel uit van TCG. De wetgever heeft het OM meer bevoegdheden gegeven dan enkel de traditionele strafvervolgning, ontneming en buitengerechtelijke afdoening. Het OM houdt bijvoorbeeld ook civiel toezicht op stichtingen en kan voor rechtspersonen onder meer een verzoek doen tot verordenverklaring in strijd met de openbare orde en tot een enquête bij de Ondernemingskamer. Voor frauderende bestuurders kan een civielrechtelijk bestuursverbod worden gevraagd.

In 2022 is het Functioneel Parket (FP) gestart met een pilot van drie jaar waarbij de civilisten het FP in rechte vertegenwoordigen. Door zelfstandig juridisch complexe onderzoeken te verrichten samen met de specialisten is meer ruimte ontstaan om kennis verder op te bouwen en de aanpak verder te professionaliseren. Bovendien zorgt het voor een efficiëntere benutting van de capaciteit van het OM en van de strafrechtspraak. De eerste pilotzittingen hebben met succes plaatsgevonden. Een bekend voorbeeld is de zaak tegen Stichting Hulptroepen Alliantie (de mondkapjesdeal) en Viruswaarheid die veelvuldig in het nieuws zijn geweest. Een minder bekend voorbeeld, gaat over een monumentenstichting en kunt u hier lezen:

Monumentenstichting

De rechtbank Den Haag heeft het bestuur van een monumentenstichting op verzoek van het OM geschorst en vervolgens ontslagen. Aanleiding voor het verzoek was de overdracht van het monument aan de voorzitter voor een niet-marktconforme marktprijs. Vóór de overdracht was er al een koper die € 2,7 miljoen meer wilde betalen. Na de overdracht heeft de voorzitter die koop gestand gedaan. Met de schorsing van het bestuur is voorkomen dat het monument aan de koper kon worden overgedragen. De tijdelijk bestuurder heeft ervoor gezorgd dat het monument weer terug

naar de stichting is gegaan. Ook voor deze interventie was media-aandacht.

Ook ligt er een wetsvoorstel (*non conviction based confiscation*) bij de Raad van State, waarbij met de inzet van civilisten er een additioneel instrument gebruikt kan worden voor het verstoren van criminele systemen, zie hoofdstuk 4.6.2 voor meer informatie.

1.1 Beslagresultaat

Een belangrijk onderdeel van de aanpak van illegaal verkregen opbrengsten is het afpakken van crimineel verdiend vermogen. Dat doen we door te sturen op het leggen van veel, maar ook goed beslag.

Het is belangrijk om te melden dat wij als OM sturen op het leggen van beslag en niet zozeer op incasso. Incasso wordt pas zichtbaar nadat een zaak definitief is afgedaan – dat kan jaren duren – en in veel gevallen is er ook nog eens sprake van een gespreide betaling aan het CJIB. Dat maakt incasso voor het OM een minder direct gegeven om te sturen. Beslag zit veel dichterbij de zaak. Het afgelopen jaar hebben we zowel op het leggen van beslag gestuurd maar ook op de kwaliteit van dat beslag.

In 2022 is er ruim €246,- miljoen aan beslag gelegd. Dat lijkt op het oog lager dan voorgaande jaren en ook lager dan onze doelstelling van €271,6 miljoen, maar dat komt vooral door het feit dat we dit jaar noodgedwongen rapporteren op een smallere basis. Door de uitfasering van de registratie in Compas naar GPS is er op een sobere manier geregistreerd, omdat er anders dubbeltellingen zouden plaatsvinden. Daardoor hebben we beslagen in onze tijdelijke registers (veelal grote onderzoeken die nog niet zichtbaar zijn voor anderen dan degenen die het echt moeten kunnen volgen) en de vrijval daarvan niet mee kunnen nemen in ons beslagcijfer. Hierdoor kunnen cijfers van 2022 niet vergeleken worden met de cijfers van voorgaande jaren en dit jaar ook niet met de doelstelling die gebaseerd is op de bredere grondslag. Wel hebben we het beeld dat indien in 2022 op dezelfde wijze als voorgaande jaren zou zijn geregistreerd we niet uit de pas lopen met voorgaande jaren.

Daarnaast kan in het algemeen worden gesteld dat alleen de beslagcijfers geen volledig beeld van het werkelijk afgepakte vermogen geven. Het beslagcijfer dat we in onze persberichten opnemen is in feite een momentopname. We weten uit ervaring dat het beslagcijfer dat wij noemen in ons persbericht in de loop van de tijd nog aangroeit.

Beslag per soort in €	2018	2019	2020	2021	2022
Criminele organisatie	11.602.843	14.250.848	1.479.782	4.673.267	14.786.149
Harddrugs	13.746.686	21.844.436	52.142.189	30.612.499	27.340.526
Mensenhandel	238.871	823.968	119.456	1.089.197	1.007.674
Nog niet bekend					84.789.042
Overig	257.858.476	111.670.716	150.521.957	49.861.810	49.668.053
Softdrugs	70.285.382	54.916.704	58.792.574	41.621.011	21.823.643
Witwassen	131.216.029	122.833.007	128.033.183	179.122.927	46.536.633
Eindtotaal	484.948.286	326.339.679	391.086.140	306.980.711	245.951.721

In bovenstaande tabel is per thema op te maken hoeveel beslag er elk jaar wordt gelegd, inclusief het na-ijl effect. De ervaring leert dat het afgepakte vermogen tot ongeveer 10 jaar later nog 30% blijft groeien. Dit heet het zogeheten 'na-ijl effect', mede veroorzaakt door beslag dat voor ons is gelegd in het buitenland, waarvan pas later duidelijk wordt hoeveel de precieze waarde was. We boeken dat pas als het ook echt geverifieerd is. Daarnaast groeit beslag op huurpenningen, aandelen en banktegoeden ook aan door bijvoorbeeld rendement dat er tussentijds wordt gemaakt. Maar ook door andere door taxatiewaarden die na het onherroepelijk worden van de zaak worden toegevoegd aan het beslagcijfer. Zo naderen we in de jaren 2016, 2017 en 2018 al (bijna) de €500 miljoen qua beslag, een veel hoger bedrag dan toen we erover rapporteerden.

1.1.1 Landelijke Beslag Autoriteit

De Landelijke Beslag Autoriteit (LBA) is verantwoordelijk voor het landelijk beheer van conservatoir beslag, beheer van internationaal- en buitenlands beslag en vervult een adviesrol ten aanzien van strafrechtelijk en conservatoir beslag. In 2022 heeft de LBA een totaalbedrag van €2.328.960.219,- in beheer gehad. Dit betreft onder andere valuta, onroerend goed, vorderingen en exclusieve goederen/voertuigen. Het beheer heeft als doel bewaartermijnen te verkorten, waardedaling tegen te gaan en opbrengsten te optimaliseren.

Project Beslag

Jaargang 2022 heeft voor de LBA ook in het teken gestaan van de afronding van het landelijke project Beslag. Hierbij heeft de LBA een adviserende, ondersteunende en uitvoerende rol gehad. Onderdeel van dit project was de (1) inrichting van de nieuwe landelijke werkwijze beslag, met onder meer als doel het uniformeren van het beslagproces, (2) het verlagen van de instroom van

strafrechtelijk beslag en (3) het verlagen van de voorraden bij de bewaarders. Tijdens de analysefase van het project Beslag is geconstateerd dat er behoorlijk veel goederen op strafrechtelijke titel in beslag werden genomen waarbij de doelmatigheid van de betreffende goederen discutabel was. Gelet op deze constatering is er vanuit het project geïnvesteerd om de kwaliteit van de inbeslagname te verbeteren waardoor er een verlaging van de instroom van strafrechtelijk beslag zou ontstaan.

De aanpak op bovengenoemde drie actiepunten heeft in 2022 aanzienlijke resultaten opgeleverd.

- Het gemiddelde depotpercentage van het gehele OM is gedaald van 27% (2019) naar 15%;
- De voorraden beslag bij de beslaghuizen zijn met 71% gedaald;
- De voorraad bij Domeinen Roerende Zaken is ten opzichte van januari 2020 gedaald met zo'n 50% en is de laagste sinds 2015;
- De aangescherpte depot-kpi (van 25% naar 20%) wordt gehaald;
- De opbrengsten bij DRZ zijn verdubbeld.

De bovenvermelde resultaten zijn behaald door de inzet vanuit de projectgroep, de OM-onderdelen en de LBA.

Beslag Informatie Systeem

Dit project loopt al enkele jaren en liep in 2022 tegen de realisatiefase aan, maar na een audit is geadviseerd om op dit moment niet verder te gaan met de ontwikkeling van een centraal (beslag)systeem. Er dienen knelpunten te worden geïnventariseerd en beoordeeld. Daar is een begin mee gemaakt in samenwerking binnen de strafrechtketen. Begin 2023 wordt met het oplossen daarvan een start gemaakt. Afhankelijk van die uitkomsten wordt dan ook beoordeeld in hoeverre een centraal systeem nog wenselijk is en bijdraagt aan de oplossing van de knelpunten.

Beslagen goederen worden opgeslagen bij Domeinen Roerende Zaken (DRZ). Officier van Justitie Hanneke Festen vertelt in [dit filmpje van het Algemeen Dagblad](#) wat er allemaal te zien is bij DRZ.

1.2 Incassoresultaat van alle parketten

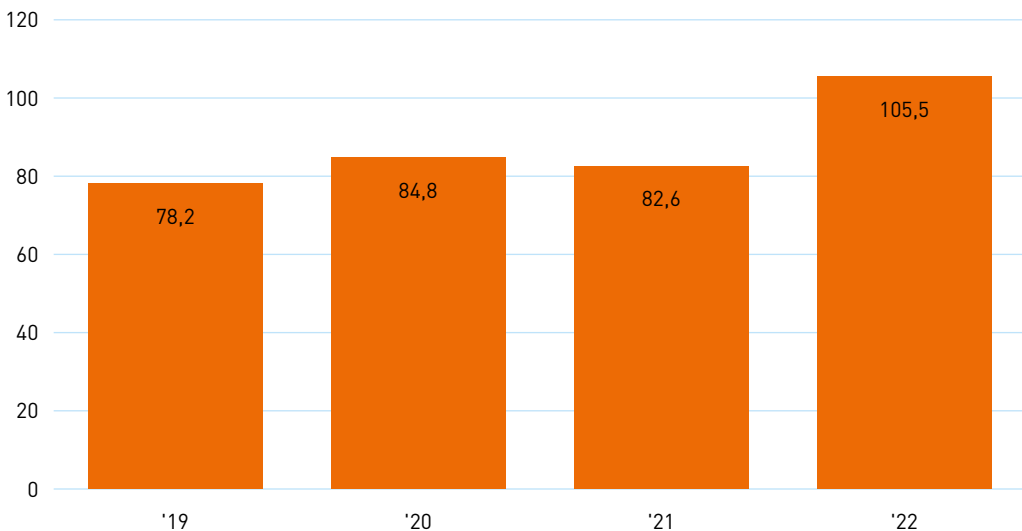
Het incasso van de parketten is in 2022 ten opzichte van 2021 met 28% toegenomen. De sterke stijging heeft deels te maken met een exceptioneel hoge incasso op één parket, namelijk de vondst van €12,5 miljoen Euro. De verantwoordelijkheid voor de incasso is sinds de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (USB) neergelegd bij het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB).

Het 'Geldpakhuis van oom Dagobert' gevuld met €12,5 miljoen

Het incasso ligt altijd lager dan het totaalbedrag waar beslag op is gelegd. Dit heeft

meerdere oorzaken. Indien mogelijk worden altijd eerst slachtoffers dan wel benadeelde partijen gecompenseerd. Ook komt het voor dat de Belastingdienst en curatoren derdenbeslag leggen. Indien het OM het beslag opheft kan dit ten goede komen aan die derden. Een andere belangrijke reden is gegeven in het feit dat register goederen wordt vastgelegd op de WOZ waarde, terwijl er meestal ook een waarde van hypothecaire lening tegenover staat. Die overwaarde is nagenoeg altijd een stuk lager dan de beslagwaarde (WOZ waarde). Daarnaast kan een rechter beslissen dat een verdachte onterecht is vervolgd of dat gezien de omstandigheden van een verdachte er slechts van een gedeelte van het beslag afstand moet worden gedaan. Ook kan een zaak lang duren, waardoor gelegd beslag pas later in de incasso resultaten te zien zijn. Pas indien een ontnemingszaak onherroepelijk is, kan het gelegd beslag worden geïncasseerd. Ook is er in veel gevallen sprake van een gespreide betaling aan het CJIB.

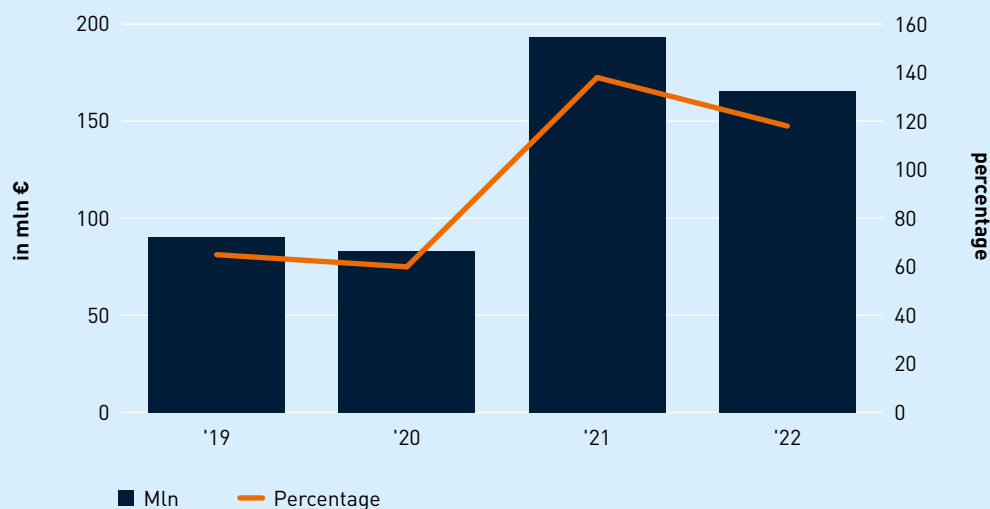
Totaal incasso van alle parketten (mln €)



Afpakken, we doen het allemaal samen

We zien dat alle onderdelen van het OM steeds meer aandacht hebben voor het leggen van beslag. Inmiddels heeft elk parket officieren en secretarissen aangesteld die afpakken als taakaccent hebben. Ook is er minimaal één vermogenstraceerder op elk parket aanwezig. Dat heeft een goede impuls gegeven aan het financieel rechercheren. De beslagcijfers laten zien dat binnen het OM er brede aandacht is voor afpakken, maar een aantal parketten doet het bovengemiddeld goed. Daar is arrondissementsparket Midden-Nederland (MNL) een goed voorbeeld van. De afgelopen twee jaar zien we daar een bestendige groei in gelegd beslag. Het afgelopen jaar heeft het MNL 118% van de beslagdoelstelling gehaald.

Gelegd beslag AP Midden Nederland



De omslag startte door samen met de afpak-secretaris een state-of-the-art plan te maken voor het parket, afgestemd met de politie, waar projectgelden van een RIEC-project genaamd "crimineel goed afpakken" nog bovenop kwamen. Hierdoor konden investeringen worden gedaan in bijvoorbeeld open source intelligence (OSINT)-opleidingen bij de politie, twee vermogenstraceerders bij het AP en meer bewustwording bij gemeenten. Ook werd er veel nauwer structureel samen gewerkt met Politie en Belastingdienst. Vanuit dit project en vanuit de afpak- en de FinEc-officier werd meer ingezet op de kwaliteit van financieel rechercheren, wat verder gaat dan alleen afpakken. Met steun van de parketleiding kwam er een passende vrijstelling en ontstond een hecht clubje 'afpakkers', met contacten binnen alle werkomgevingen van het parket. Samen heeft deze groep het afpakken binnen de politie én het OM flink aangejaagd.

Het aanjagen gebeurde op verschillende manieren. MNL introduceerde thermometers die de miljoenen aan beslag bijhielden en elke woensdagochtend tijdens een 'spreekuur' stond het team paraat om vragen vanuit de regio te beantwoorden. Aangedragen ideeën van collega's en grote klappers en werden gesteund en gevierd. Elk jaar wordt er een afpak-award uitgereikt. Het is een eer om deze te winnen. Ook een succesfactor is het feit dat er geregeld aan voorlichting en kennis-bijeenkomsten is gedaan, bijvoorbeeld over crypto-valuta en hoe je conservatoir beslag legt.

De stijgende lijn dreigde te stagneren toen de projectgelden ophielden en er structurele financiering moest worden gezocht voor de vermogenstraceerders. Door een reorganisatie was dit nog best spannend, maar dit is uiteindelijk gelukt. Wat ook de enige juiste uitkomst is, als je ziet hoe nuttig ze zijn. Een blauwdruk over hoe een CG-team er uit zou moeten zien en wat er van de parketten verwacht wordt is wel raadzaam. Hier is nog wel wat winst te behalen.

De vermogenstraceerders zijn met allerlei projecten bezig die de beslag- en incasso resultaten flink omhoog hebben gebracht, zoals het code 250 project (jagen op vermogen van verdachten met lopende ontnemingen). Samen met de politie worden per district hackatons georganiseerd om de beslagkansen omhoog te krijgen. Ook is het leuk om te merken hoe aanstekelijk het is om in lopende onderzoeken flink beslag te leggen. Onze officieren en secretarissen doen dat, ondanks het grote aantal vacatures in MNL, echt heel erg goed. Dat maakt dat we extra trots zijn op het mooie resultaat.

1.3 Witwassen

Het jaar 2022 stond onder meer in het teken van de evaluatie door de *Financial Action Task Force* (FATF) van Nederland op de aanpak van witwassen en terrorismefinanciering, en zag daarmee ook op de effectiviteit van het OM en onze ketenpartners. We zijn er trots op dat we als land heel goed hebben gescoord, waardoor we wereldwijd bij de koplopers op de aanpak van witwassen en terrorismefinanciering horen. Specifiek de onderdelen 'internationale samenwerking' en 'gebruik van financiële intelligence in strafrechtelijke onderzoeken' scoren heel hoog, maar ook de strafrechtelijke aanpak van witwassen en terrorismefinanciering en afpakken scoren goed.

Dit is mede het gevolg van tien jaar hard investeren in de aanpak van witwassen door

specifieke kenniscentra, zoals het AMLC/ Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), maar ook datahubs, zoals infobox Crimineel en Onverklaar Vermogen (iCOV), TRACK en de ontwikkeling van AMLC-suite. Ook de nauwe samenwerking met de FIU-Nederland en de samenwerkingsverbanden zoals de RIEC's en het FEC, waarbij onder die laatste ook publiek-private samenwerking in de vorm van de *Serious Crime Task Force* (SCTF) valt, dragen bij aan de witwasaanpak. Onze landelijke coördinatie over het opsporings- en vervolgingsbeleid wordt goed beoordeeld. Denk bijvoorbeeld aan de National Risk Assessment (NRA) witwassen waarin de grootste risico's voor Nederland in beeld zijn gebracht. De NRA heeft de grootste risico's voor witwassen in Nederland in beeld gebracht. Het strategisch programma witwasbestrijding is aan de NRA witwassen gekoppeld, waarbij samenhang en

synergie wordt gecreëerd tussen de verschillende diensten die betrokken zijn bij de strafrechtelijke aanpak van witwassen. Het strategisch programma witwassen is een gemeenschappelijke lange termijn visie waarbij afstemming is over wie welk onderdeel van de bestrijding en aanpak oppakt. Op dit moment wordt er een nieuw aangescherpt Strategisch programma geschreven.

Hieronder gaan we dieper in op een aantal van deze onderdelen.

1.3.1 Witwascijfers

Een repressieve manier om criminele geldstromen te verstoren, is de strafrechtelijke aanpak van witwassen. Witwassen ziet immers op het verhullen van op illegale wijze verkregen geld en vermogen. We zien al jaren dat het aantal witwasonderzoeken dat bij het OM worden aangeleverd toeneemt en

daarmee zien we dus resultaat van jarenlange gezamenlijke inspanningen en meer capaciteit voor de aanpak van witwassen. Maar ook door meer inzet op landelijk beleid, kennisontwikkeling, intensievere samenwerking met de politie en de bijzondere opsporingsdiensten én de diverse samenwerkingsverbanden op het thema witwassen. Bij elkaar leidde dat in 2022 tot 4.351 witwaszaken waarvan het OM 3.200 zaken tot een afdoening heeft geïnitieerd waar consequenties (voorwaardelijk sepot, transactie of dagvaarden) voor verdachte aan zijn verbonden. De instroom van het aantal witwaszaken in 2022 is een daling ten opzichte van 2021. Oorzaak van de daling kunnen we op dit moment nog niet goed duiden. Het zou te maken kunnen hebben met het feit dat het aantal zaken in 2021 exceptioneel hoog was in de naweeën van Corona.



1.3.2 iCOV cijfers

Een andere graadmeter voor het in kaart brengen van criminele geldstromen in strafrechtelijke onderzoeken zijn de iCOV cijfers. In 2022 lag de focus van iCOV wederom op de productie van rapportages: iCOV Rapportage Vermogen en Inkomsten (iRVI) en iCOV Rapportage Relatie (iRR). In tegenstelling tot voorgaande jaren waarin groei van het aantal

rapportages te zien was, laat het totaal-cijfer 2022 nu een daling zien ten opzichte van eerdere jaren. In 2022 werden 12.242 rapportages verstrekt. Dat is ongeveer een kwart minder rapportages dan 2021 met een totaal aantal van 16.946 rapportages, maar voor deze daling is een goede verklaring.

Tabel: Aantal productie van rapportages iCOV

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021
iRVI	1.587	2.641	4.511	5.957	7.814	12.794	14.500	15.402	11.057
iRR	278	358	546	746	833	1.728	1.647	1.541	1.185
iRT	11	17	19	12	24	24	3	3	0
Totaal	1.876	3.016	5.076	6.715	8.671	14.546	16.150	16.946	12.242

De daling is grotendeels te verklaren door gewijzigde drempelwaarden, waardoor met name de bevestigingen door toezichthouders is afgenomen. Om in lijn te handelen met nieuwe wetgeving¹ hebben leden van ICOV hun eigen drempels proactief aangescherpt. De effecten van deze maatregelen zijn terug te zien in de productiecijfers van 2022.

Een andere verklaring voor de dalende cijfers is te wijten aan de naweeën van de corona-epidemie. Bijna anderhalf jaar lang hebben de accountmanagers van ICOV geen (voorlichtings)presentaties kunnen geven bij de individuele teams, afdelingen en eenheden van de leden. Dit kan zijn weerslag gegeven hebben op het aantal aanvragen. In het verleden was het effect van zo'n werkbezoek of presentatie namelijk altijd terug te zien in het aantal aanvragen van het specifieke organisatieonderdeel. Overigens laten niet alle

leden een daling zien; de NVWA, de Douane en de Rijksrecherche maakten in 2022 een groei door. Met name bij de laatstgenoemde organisatie worden de effecten van voorlichting en kennisoverdracht tussen iCOV en de Rijksrecherche al zichtbaar.

1.3.3 Evaluaties witwassen en deelonderwerpen

In 2022 zijn er diverse evaluaties over de Nederlandse aanpak van witwassen en deelonderwerpen afgerond en gepubliceerd. Zo heeft de *Financial Action Task Force* (FATF) in 2019-2022 Nederland geëvalueerd op wetgeving, beleid én effectiviteit van de uitvoering. Daarnaast heeft de Algemene Rekenkamer (AR) gekeken naar de (witwas)meldketen en welke verbeteringen daarin beter moeten. Zowel in het onderzoek van de FATF als de AR wordt vastgesteld dat er in de afgelopen jaren vooruitgang is geboekt in de aanpak

1 Het gaat om de implementatie van de WGS en Besluit Gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (BGS).

van witwassen en dat dit gepaard gaat met verbeterde prestaties en dat is natuurlijk ook een mooi compliment voor het Openbaar Ministerie en onze ketenpartners.

In onderstaande tabel de uitkomsten van de Nederlandse FATF-evaluatie per effectiviteitsonderdeel (ook wel *Immediate Outcome*).

Thema	Score
1 Nationale coördinatie, risico-inventarisatie en beleid	Substantial
2 Internationale samenwerking	High
3 Toezicht op de naleving door poortwachters	Moderate
4 Naleving door poortwachters	Moderate
5 Transparantie van uiteindelijk belanghebbenden	Moderate
6 Beschikbaarheid en gebruik van financiële informatie voor opsporing en werk FIU-NL	High
7 Strafrechtelijke aanpak witwassen	Substantial
8 Afpakken crimineel geld	Substantial
9 Strafrechtelijke aanpak terrorismefinanciering	Substantial
10 Implementatie financiële sancties terrorismefinanciering, risico's charitatieve instellingen	Substantial
11 Implementatie financiële sancties proliferatiefinanciering	Moderate

1.3.4 Versterking van de witwas-meldketen

Uiteraard zijn er ook aanbevelingen gedaan over hoe de witwasaanpak en het functioneren van de (witwas)meldketen kan worden verbeterd. In gezamenlijkheid met publieke en private partijen draagt het OM hieraan onder meer bij via de beleidsagenda witwassen op diverse onderdelen². Een belangrijke prioriteit voor het OM en onze ketenpartners zijn onder meer de noodzakelijke verbeteringen in het functioneren van de meldketen.

Via een verdachte transactie (VT)-werkgroep van de FIOD, Financial Intelligence Unit (FIU)-Nederland, Politie en het OM werken we hard aan de volgende vier punten: betere dossieroverdracht van VT's aan opsporing, meer inzicht in gebruik en bruikbaarheid VT's, versterken van de feedbackloop en betere ketensamenwerking. Het doel is dat publieke partijen beter inzichtelijk hebben hoe waardevol VT's zijn voor het opsporingsproces en hoe de meldketen als geheel kan worden verbeterd. Dat de effectiviteit van de meldketen verder moet worden verbeterd onderschrijven we, maar feit is ook dat gepubliceerde cijfers vaak met onvoldoende nuance worden gelezen. Op basis van het

² Kamerstukken II 2022-0000223027, p. 1-10 (Kamerbrief).

FIU-jaarverslag 2021³ weten we immers dat er in 2021 1,2 miljoen ongebruikelijke transacties (OT)'s werden gemeld, waarvan 96.000 transacties verdacht zijn verklaard door de FIU-Nederland. Dit aantal transacties bestond uit 18.000 dossiers.

Het aantal dossiers is voor de opsporingsinstanties en het OM leidend, omdat wij naar een samenstel van transacties kijken en niet naar losse transacties. 72% van de VT-dossiers is vervolgens verdacht verklaard op basis van opsporingsinformatie (namelijk via de VROS-match en LOvJ-verzoeken), bestaande uit 13.000 dossiers. In feite krijgt de opsporing dus in 72% van de VT-dossiers "eigen opsporingsinformatie" doorgezet door de FIU-Nederland. Wel degelijk relevante informatie voor sturing en tactiek en uiteindelijk voor de incasso, maar nieuwe onderzoeken zullen er weinig op worden gestart, omdat er al een signaal of zaak op subjecten loopt.

Fraudeur misbruikte rekeningen van familieleden ten behoeve van faillissementsfraude en witwassen

28% van de VT-dossiers wordt doorgezet op basis van eigen onderzoek van de FIU-Nederland (én buitenlandse FIU-verstrekingen), bestaande uit 5000 dossiers. Uit die 5000 dossiers zullen voornamelijk nieuwe strafrechtelijke onderzoeken kunnen worden gestart. Dat cijfer geeft al een genuanceerder beeld over wat opsporing en OM aan strafrechtelijke onderzoeken kunnen starten (mede) naar aanleiding van VT's. Tot slot wordt opgemerkt dat een verdachte transactie niet gelijk staat met een redelijk vermoeden van een strafbaar feit (art. 27 Sv)

en dat een VT altijd moet worden verrijkt met andere informatie, voordat een strafrechtelijk onderzoek daadwerkelijk kan starten.

In 2022 is afgesproken dat de overige drie BOD'en en de Kmar zullen aansluiten bij de werkgroep. De invulling hiervan zal in 2023 nader worden verkend.

1.3.5 projecten en ontwikkelingen witwassen

Naast repressieve manieren om criminele geldstromen aan te pakken, zoals beslag leggen en witwasonderzoeken draaien, zijn er ook andere manieren waarmee het OM en ketenpartners zich inzetten voor het frustreren van criminele geldstromen en verdienmodellen. Deze aanpak laat zich misschien minder duiden in cijfers, maar betekent veel met het oog op het verstoren van criminele geldstromen en witwassen in Nederland. Dan gaat het zowel over drugsgeld dat hierdoor wordt ontregeld, maar ook over de naar schatting nog grotere fraudegelden en gelden afkomstig uit milieucriminaliteit. Dat de verwevenheid hiertussen groot is zien we steeds vaker. Zo wordt geld verdiend met online fraude bijvoorbeeld geïnvesteerd in de cocaïnehandel⁴, maar ook in mensenhandel en terrorismefinanciering. Om die reden kan je het één niet los zien van het ander en moeten we als OM en ketenpartners beter op elkaar aansluiten in onze aanpak.

Non-compliance aanpak

Uit het Nationaal Informatie Beeld ondermijning (NIBO) volgt dat er bij (financiële) criminaliteit sprake is van een adaptief vermogen, waardoor na een strafrechtelijke interventie, sprake is van georganiseerde

3 Het FIU-jaarverslag over 2022 is nog niet gepubliceerd, dus om die reden verwijzen we hier naar de cijfers over 2021.

4 Zie: [De wereld van F-game, hoe digitale fraude raakt aan de zware misdaad](#) (parool.nl)

continuïteit van de criminele dienstverlening. Een “korte klap” toebrengen in een organisatie lijkt soms effectief te zijn, maar in feite levert het vaak een belangrijke bijdrage aan het versterken van criminele netwerken (de “zwakke schakels” worden er om deze manier uitgefilterd). Uit het NIBO volgt dat het effectief is om op facilitators te focussen, omdat daarmee criminaliteit en criminele geldstromen effectiever worden bestreden.

Om die reden is de aanpak van poortwachters nog steeds belangrijk voor ons en zal er blijvend worden ingezet op de aanpak van poortwachters die (on)bewust faciliteren bij criminaliteit. Waar mogelijk zal worden gekeken naar commune feiten, maar de ervaring leert dat bewijstechnisch vaak alleen voor misdrijven in de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)/Wet economische delicten (WED) kan worden vervolgd.

Notaris aangehouden op verdenking van witwassen en faciliteren van verboden leningen

Het belang van onkreukbare poortwachters wordt in bovenstaande zaak eens te meer duidelijk. Wil de onderwereld grote sommen geld witwassen, kan het vaak niet zonder hulp vanuit de bovenwereld. Een vertragen factor in zaken tegen poortwachters met verschoningsrecht, is dat hierover zorgvuldig wordt geprocedeerd, maar waardoor strafrechtelijke onderzoeken als deze erg lang duren. Om die reden heeft de FATF aan Nederland aanbevolen om aan de slag te gaan met het beperken van de vertraging als gevolg van het verschoningsrecht⁵.

Doorontwikkeling aanpak Trade Based Money Laundering

Uit analyses op gekraakte versleutelde communicatie komt naar voren dat er verschillende manieren zijn waarop criminelen waarde verplaatsen. De volgende indeling kan ongeveer worden gemaakt: 50% is geldhandel, 40% zijn vormen van *Trade Based Money Laundering* (TBML), 5% is bulk cash-smokkel en nog eens 5% gaat via virtuele valuta. Dit laat zien dat de aanpak van TBML ook belangrijk is in de aanpak van georganiseerde (drugs)criminaliteit. Om die reden wordt de aanpak van TBML in Nederland verder doorontwikkeld. Zo heeft het AMLC/FIOD de laatste jaren haar pijlen veelal gericht op samenwerking en kennisdeling met financiële instellingen. Hierdoor werden verdachte transacties (VT's) een hele belangrijke bron om op zoek te gaan naar TBML constructies. Uit onderzoek in de VT's bleek dat sector kennis enorm belangrijk is om signalen te kunnen duiden. Zijn de goederenstromen te verklaren? Hoe vindt financiering veelal plaats in een bepaalde sector? Welke partijen zijn betrokken van productie tot export? Deze kennis is niet alleen relevant om signalen te duiden, maar ook om op zoek te gaan naar signalen. Daarom zoomen het AMLC en de Douane per kwartaal gezamenlijk in op één sector. Dit doen zij onder andere door naar VT's te kijken, maar ook wordt data van de douane geanalyseerd en *open source* onderzoek gedaan. Centraal staat ieder kwartaal een dag met de sector zelf (publiek- en privaat) om inzicht te krijgen in de sector en haar gebruiken. Dit alles als input voor onder meer een *factsheet* die gezamenlijk wordt gepubliceerd. Ook wordt bekeken welke barrières opgeworpen kunnen worden

5 Zie aanbeveling 4 onder I07: The Netherlands should enhance its efforts to reduce the delays in deciding the cases where the legal professional privilege has been invoked in Courts, by streamlining the judicial procedures to filter and assess these requests.

om de sector meer *compliant* te krijgen. Natuurlijk worden ook signalen verkregen voor opsporingsonderzoeken.

Serious Crime Task Force

In 2019 is de *Serious Crime Task Force* (SCTF) als pilot van start gegaan en inmiddels is de publiek private samenwerking uitgegroeid tot een belangrijke en structurele PPS-samenwerking, waarbij de volgende partijen betrokken zijn: FIOD, FIU-NL, Politie, het OM en de deelnemende banken (ABN AMRO, Knab, Triodos Bank, ING Bank, Rabobank en Volksbank), waarbij Triodos Bank in 2022 is toegetreden als nieuwe private partner.

In de SCTF staat centraal het in kaart brengen van financiële geldstromen en netwerken van tussenpersonen, die een essentiële schakel vormen in de georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Doel van de SCTF is het bestrijden van georganiseerde criminaliteit door de aanpak van (financiële) facilitators die excessief geweld, corruptie en witwassen faciliteren. De SCTF heeft sinds de start al verschillende successen behaald. Zo heeft de SCTF bij onderstaande zaak een belangrijke rol gespeeld.

Echtpaar bluft exclusieve strandclub bij elkaar

De samenwerking heeft in 2022 geleid tot verschillende onderzoeken met meer dan 700 verdachte transacties, maar ook in aanscherping van procedures in het bankwezen waardoor de banken een nog betere poortwachtersfunctie kunnen vervullen. Daarnaast wordt binnen de taskforce veel belangrijke kennis opgedaan over fenomenen, bijvoorbeeld over hoe en waar ondergronds

bankieren verweven raakt met de legale financiële sector. Tegelijk wordt binnen de analyse van deze signalen veel kennis opgedaan over het functioneren van zwaar georganiseerde criminele financiële ecosystemen. Deze waardevolle kennis over modus operandi wordt gedeeld met ketenpartners en wordt door de banken onder meer gebruikt om de detectie van ongebruikelijke transacties te verbeteren. De samenwerking in de keten zorgt voor een korte feedbackloop en zorgt voor versterking van de hele keten.

Op basis hiervan zien we dus dat operationeel samenwerken resultaat oplevert, maar doordat gegevensdeling privacygevoelig is, kunnen we alleen casus voor casus werken en niet op grotere schaal. De huidige concept Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (Wgs) gaat daarbij helpen, maar dan alleen voor de daarin vier opgenomen samenwerkingsverbanden.

Complexe internationale verhullingsstructuren

“Al jaren weten we dat witwassen niet stopt bij grenzen en dat criminelen handig gebruik maken van internationale mogelijkheden om geld naar het buitenland te sluizen, maar 2022 stond in het teken van meer zicht en inzicht in complexe internationale verhullingsstructuren” zegt Suzanne Visser, hoofd AMLC. Zo publiceerde het AMLC/FIOD een kennisdocument met risico-indicatoren die zien op offshore vennootschappen welke in Nederland vastgoed aankochten. Deze risico-indicatoren zijn behulpzaam bij het herkennen van witwasrisico’s rondom het oprichten of gebruik van offshore vennootschappen in relatie tot vastgoed⁶. Maar door het binnenvallen van Oekraïne door

6 Zie: <https://www.amlc.nl/wp-content/uploads/2022/02/Risico-indicatoren-product-project-offshore-vennootschappen-Februari-2022.pdf>.

Rusland op 24 februari 2022 volgde een reeks aan EU sancties, waardoor ook meer informatie is verkregen over dergelijke internationale verhullingsstructuren.

Na oproep van de FIU-Nederland aan meldplichtige instellingen om ongebruikelijke transacties met betrekking tot het conflict te melden, zijn er transacties verdacht verklaard welke door het AMLC zijn geanalyseerd. Hieruit valt onder meer op dat typologieën voor witwassen ook van toepassing zijn voor sanctie-ontwijking en dat in Rusland gelinkte verdachte transacties vaak het woord round-tripping centraal staat, het rondpompen van geld zonder economisch motief. Kort samengevat zijn dat 'handelingen die geen redelijk bedrijfsdoel kunnen dienen' en 'het werken met dekmantelorganisaties'. Voor het rondpompen van geld zijn op papier rechtspersonen nodig. Veelal zullen dit doorstroomvennootschappen zijn waarin amper economische activiteiten plaatsvinden, maar wel veel geld doorheen gaat. Uit de FATF-evaluatie volgde een matige score op het onderdeel 'legal persons and arrangements', waarbij het onder meer gaat om zicht op witwasrisico's met betrekking tot rechtspersonen. De FATF-aanbeveling voor Nederland is om aan de slag te gaan met meldingen over illegale trustkantoren én doorstroomvennootschappen.

Daarnaast moet Nederland witwasrisico's in relatie tot doorstroomvennootschappen beperken, te beginnen bij een beter begrip van de witwas- en terrorisme financiering (TF) risico's in relatie tot deze vennootschappen. Hierin wreekt zich dat er geen formele toezichthouder op rechtspersonen (zoals doorstroomvennootschappen) is in

Nederland die proactief kijkt naar de risico's op witwassen, TF en onderliggende gronddelicten als drugs- en milieu criminaliteit, fraude en sanctie-ontwijking⁷.

Het (meer) melden van dit soort signalen vanuit partijen met ogen en oren in het veld, zoals ketenpartners, zou bijdragen aan een beter intelligence beeld en meer zicht op concrete signalen.

Eerlijk duurzaam zaken doen

Vanuit Europa komen er een aantal richtlijnen op Nederland af die bedrijven verplichten om verantwoording af te leggen over thema's zoals milieucriminaliteit en kinder- en dwangarbeid in relatie tot hun productieketens. Dit wordt ook wel aangeduid als normen van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' (Environmental Social and Governance (ESG)).

Luister de een interessante FEC-podcast die je meer vertelt over CSRD en ESRS (Vanaf minuut 14)

Door de *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD) en onderliggende Standards (ESRS) zullen veel meer ondernemingen binnen de Europese Unie over duurzaamheid moeten rapporteren. De inwerkingtreding van de CSRD zal in stappen gaan, te beginnen vanaf 2025. In één van die richtlijnen – de *Environmental Crime Directive* – worden nog meer schadelijke handelingen voor het milieu strafbaar gesteld, waardoor de scope van strafbare handelingen zal worden uitgebreid.

Als opsporing en vervolging bestuderen wij welke gevolgen dit kan hebben voor de

7 TRACK van Justis voert de Wet controle op rechtspersonen uit en kan misbruik van rechtspersonen signaleren van rechtspersonen signaleren door middel van risicomeldingen en netwerktekeningen, maar heeft geen andere bevoegdheden dan dat.

aanpak van witwassen. Het zou namelijk kunnen betekenen dat bedrijven die profiteren van criminele activiteiten in hun bedrijf of in hun productieketens eerder binnen bereik van het strafbare feit witwassen komen. In Nederland kan ook nu al worden vervolgd voor witwassen als iets bijvoorbeeld met kinderarbeid is geproduceerd en in Nederland wordt verkocht. Een belangrijk element voor de vervolging van witwassen is de wetenschap die verdachte heeft. In Nederland wordt vereist dat een verdachte wist of had moeten weten dat een voorwerp – onmiddellijk of middellijk - afkomstig is van enig misdrijf. Dit niet weten, maar wel bewust de aanmerkelijke kans aanvaarden dat dit gevolg intreedt, is dan ook voldoende.

Door deze nieuwe richtlijnen zijn bedrijven verplicht om meer te weten en te rapporteren over hun productieketens. Hierdoor wordt meer wetenschap verkregen over wat goed gaat en wat illegaal is. Een voorbeeld: een groot kledingbedrijf met een fabriek buiten de EU waar kleding wordt gemaakt door middel van kinderarbeid onder erbarmelijke omstandigheden, profiteert bij verkoop van deze kleding goed, omdat de arbeid erg goedkoop was. Om binnen de sfeer van witwassen te komen is belangrijk om te weten of het bedrijf wetenschap had. Door de komst van ESG richtlijnen moeten bedrijven echter verplicht rapporteren over dergelijke thema's, waardoor bedrijven wisten of hadden moeten weten dat er sprake was van kinderarbeid in hun productieketens onder erbarmelijke omstandigheden, en dat zij daarvan hebben geprofiteerd.

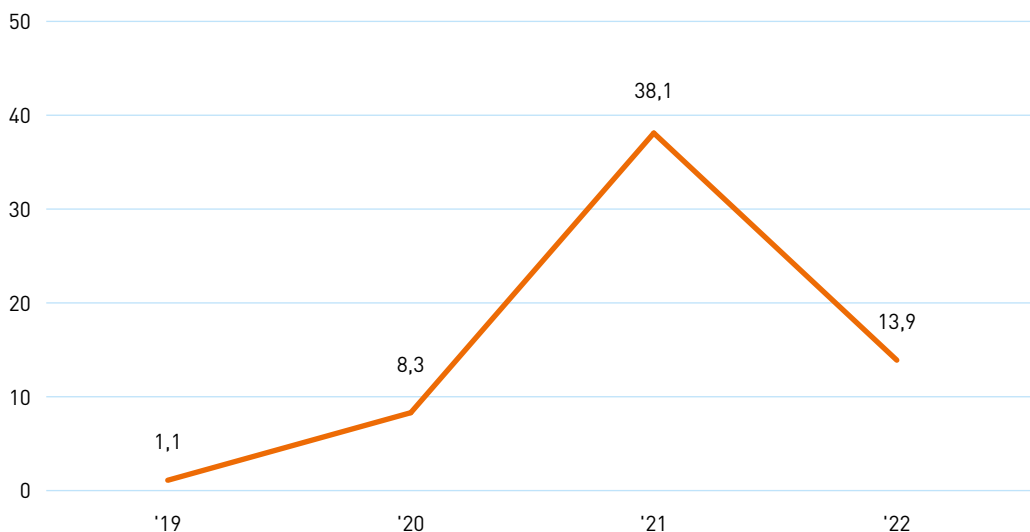
1.4 Digitale Criminele geldstromen

In lijn met voorgaande jaren zien wij het gebruik en bezit van cryptovaluta toenemen. Ook onder criminelen blijft het gebruik en bezit hiervan populair. Belangrijke redenen hiervoor zijn gelegen in het feit dat criminelen cryptovaluta als relatief anoniem ervaren en dat cryptovaluta razendsnel wereldwijd te verplaatsen zijn. Het maakt het gebruik van cryptovaluta aantrekkelijk voor allerlei vormen van criminaliteit, zoals witwassen, belastingontduiking, gijzelsoftware en fraude. Maar ook bij drugs- en mensenhandel komen we het gebruik van cryptovaluta steeds vaker tegen.

Het OM heeft het afgelopen jaar verder focus aangebracht om de aanpak op de bestrijding van crimineel gebruik van cryptovaluta door te ontwikkelen. Deze focus is deels organisatorisch van aard geweest. Zo is het afgelopen jaar een kwartiermaker aangesteld om de landelijk coördinerende rol van het Functioneel Parket (FP) op het thema Digitale Criminele Geldstromen verder te realiseren.

Verder lag de focus op het afpakken van digitaal crimineel vermogen. Waar we in het vorige jaarbericht nog konden spreken over een absoluut recordbedrag, is daar dit jaar geen sprake van. In 2022 is voor een totaal van €13,9 miljoen beslag gelegd op digitaal crimineel vermogen. Een stijging ten opzichte van 2020, een daling ten opzichte van 2021. Dit komt doordat 2021 werd gekenmerkt door een grote vangst in één zaak van circa €25,- miljoen. Het verdient daarnaast de opmerking dat deze cijfers deels afhankelijk zijn van de dagkoers, omdat in beslag genomen cryptovaluta relatief snel worden omgezet in euro's. Dit gebeurt tegen de op dat moment geldende marktprijs. Een volatiele koers leidt logischerwijs tot volatiele beslagcijfers.

Totaal gelegd beslag cryptovaluta in Mln €



In 2023 zullen wij ons blijven focussen op de aanpak van digitale criminele geldstromen en de versteviging van het cluster op organisatorisch, beleidsmatig, strategisch en operationeel vlak. Tegelijkertijd zullen wij blijven inzetten op de samenwerking met publieke & private partijen — zowel nationaal als internationaal — en waar nodig zullen wij deze samenwerking intensiveren. Deze samenwerking heeft het afgelopen jaar ook tot mooie resultaten geleid. Zo heeft voor het eerst een uitgebreid onderzoek en daaropvolgende melding van een crypto-dienstverlener geleid tot een veroordeling voor witwassen en een ontnemingsmaatregel bij de strafrechter. In onderstaande vonnis staat een toelichting. Het gaat hierbij om naar Euro's omgezette cryptovaluta.

Ook wordt er samengewerkt binnen het FEC tussen publieke en private partijen op cryptovaluta waarbij het OM en de Rabobank trekker zijn. Beoogd effect van dit project is om witwassen van criminele gelden en faciliteren van criminele geldstromen waarbij cryptovaluta een rol spelen als publieke en de betrokken private partijen, te detecteren te bestrijden. Een belangrijk speerpunt hierbij is het verbeteren van de meldketen: het opleveren van kwalitatief goede meldingen van ongebruikelijke transacties. Flinkte winst is geboekt door niet alleen grootbanken, maar ook enkele crypto-dienstverleners in het project te betrekken. Dat heeft tot interessante inzichten en constructieve inzichten voor private en publieke partners geleid.

[Voor de gehele uitspraak kunt u op deze link klikken.](#)

2 INTERNATIONAAL

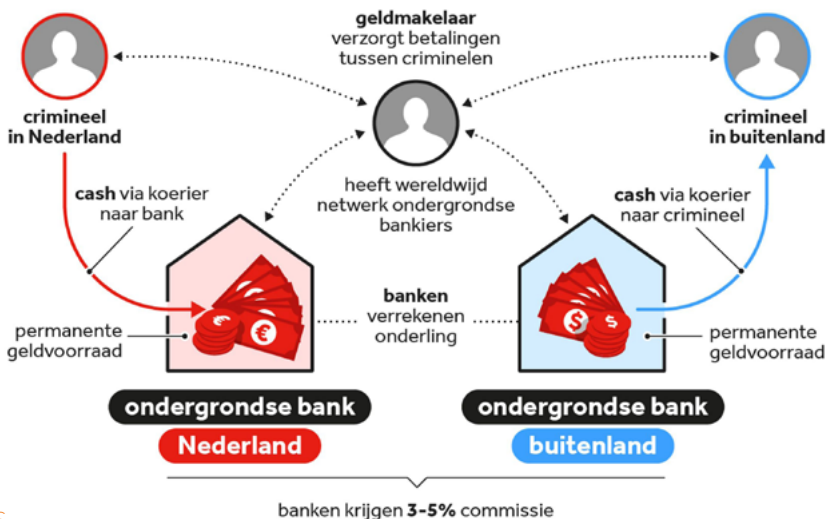
Geld heeft geen paspoort en gaat dus makkelijk over grenzen

Criminele netwerken en verdienmodellen beperken zich al geruime tijd niet meer tot onze landsgrenzen. Daarom hebben we voor het in kaart brengen, verstoren en afpakken van crimineel geld en criminele geldstromen, echt een internationale blik nodig. Behalve de gebruikelijke vormen van witwassen, krijgen we ook meer zicht op internationale netwerken van crimineel ondergronds bankieren, waarbij criminelen op verhullende en vernuftige wijze elkaar grote hoeveelheden vooral contact geld weten toe te schuiven. Daarbij spelen ook cryptovaluta een rol. [Underground Banking](#) aanpakken als systeem is ook de komende jaren een belangrijk speerpunt van het LP samen met de Dienst Landelijke Recherche (DLR)/Landelijke Eenheid. Het spreekt voor zich dat we, om deze geldstromen op te sporen, te verstoren of af

te pakken, heel goed moeten samenwerken met buitenlandse opsporingsdiensten en justitie. Ook moeten we samen met andere landen nadenken over een juridisch raamwerk, waarbij landen makkelijker gegevens met elkaar kunnen uitwisselen of elkaar rechtshulp kunnen verlenen. Nederland sluit daarom op het internationale toneel actief aan bij verschillende initiatieven.

Via [deze link kun je een podcast luisteren](#) waarin Henk Vermeer, Teamchef Finec van de Dienst Landelijke Recherche bij de Landelijke Eenheid, uitleg geeft over wat Underground Banking inhoudt.

Gelukkig weten landen binnen de EU steeds beter beleid en regelgeving met elkaar te ontwikkelen. Zo heeft de EU een speciale Verordening gemaakt om het afpakken van crimineel vermogen te vergemakkelijken.



Deze Confiscatieverordening is sinds 19 december 2020 van kracht. Het is makkelijk inzetbaar en biedt over en weer ruimere bevoegdheden om op verzoek van een ander land vermogen op te sporen, in beslag te nemen en uiteindelijk te confisqueren. Het gebruik van dit instrument zal, in ieder geval binnen de EU, een positieve invloed moeten hebben op onze afpakpraktijk.

[Klik hier om te lezen hoe een bankier miljoenen witwaste](#)

Naast regelgeving blijven we investeren in internationale netwerken. Zo zijn we actief in het netwerk van Asset Recovery Offices (ARO) binnen de EU, maar ook daarbuiten, bijvoorbeeld door middel van het wereldwijde CARIN (Camden Asset Recovery Inter-agency Network), een netwerk waarbij verschillende EU-lidstaten, landen buiten de EU en internationale organisaties zijn aangesloten om met elkaar de *best practices uit te wisselen voor het opsporen en afpakken van crimineel vermogen*.

Daarnaast nemen we deel aan belangrijke Europese netwerken die een bijdrage leveren aan het in kaart brengen en verstoren van internationale criminele geldstromen, als de *European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats* (EMPACT) en de zogenaamde *6-landen Coalitie* tegen georganiseerde criminaliteit (Nederland, Duitsland, België, Spanje, Frankrijk en Italië). Het doel van deze samenwerkingsverbanden is het bevorderen van internationale samenwerking in de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Een ander mooi samenwerkingsverband om hier te noemen buiten EU-verband is de J5, een verband tussen Nederland, Australië, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten en Canada met focus op de aanpak van internationale belastingontduiking en witwassen.

Een voorbeeld van een zaak waarin we succesvol met verschillende landen samenwerken (via ons CARIN-netwerk) lees je hier:

Het ging in deze zaak om bedrijven uit verschillende landen (Roemenië, Portugal, Italië, Verenigde Staten, Filipijnen, Kazachstan), die het slachtoffer waren geworden van oplichting en identiteitsfraude. Deze bedrijven dachten goederen te hebben gekocht en bleken later geld te hebben overgeboekt naar Nederlandse bankrekeningen van 'katvangers'. Met hulp van Nederlandse banken zijn verdachte transacties gesignaleerd waarna beslag is gelegd op grote geldbedragen. Bij de verdachten die onvindbaar bleken te zijn heeft de officier van justitie de beslissing genomen de gelden terug te geven aan de rechthebbende bedrijven nadat eerst een kennisgeving (artikel 116 lid 3 Sv) was uitgegaan. In de zoektocht naar de benadeelde bedrijven is het CARIN-netwerk ingeschakeld en wordt nu via de collega's in de desbetreffende landen (eventueel door tussenkomst van de Nederlandse politie liaison officer of de magistraat liaison officer) nagegaan of de bedrijven aangifte hebben gedaan en teruggave wensen. Doel van deze strafzaak is om naast veroordelingen ervoor te zorgen dat de gelden worden teruggegeven aan de benadeelde bedrijven.

Om makkelijker samen te werken in het buitenland heeft het OM, maar ook de politie, liaison officers gestationeerd in het buitenland. We zetten nu stevig in op uitbreiding

van ons netwerk van liaison-magistraten, omdat we merken dat dit op diplomatiek niveau echt een verschil kan maken. Met name doordat door het plaatsen van een liaison

de lijnen met het desbetreffende land korter worden, waardoor we effectiever kunnen optreden. Omdat de registratie en terugkoppeling vanuit Spanje extra tijd in beslag neemt, zijn de cijfers over 2022 nog niet accuraat. De verwachting is dat we het de inzet van

de liaison volgend jaar in de beslagcijfers terug zullen zien.

Om te laten zien hoe het werk van een liaison-magistraat er uit ziet, spreken we met Boudewijn de Jonge.

Crimineel vermogen in Spanje

“Spanje is een geliefde bestemming voor veel Nederlanders: voor vakantie, een tweede huis of om van pensioen te genieten. Dat geldt ook voor criminele Nederlanders. In veel strafrechtelijke onderzoeken naar crimineel vermogen is het dan ook nodig om nauw samen te werken met Spanje. Daarbij proberen we crimineel vermogen te vinden, daar beslag op te leggen en de gerechtelijke uitspraken ten uitvoer te leggen.”

Wat doe je nu precies?

“Europa heeft voor verschillende vormen van samenwerking goede instrumenten ontwikkeld, maar in de praktijk doemen er nog geregeld obstakels op. Als liaisonmagistraat vorm ik de brug naar de Spaanse justitie en probeer – samen met de politie – de samenwerking zo soepel mogelijk te maken. Daartoe lees ik bijvoorbeeld veel concepten van verzoeken mee zodat deze hier snel kunnen worden uitgevoerd. Het gaat daarbij om tientallen beslagleggingen (‘bevrozingen’) per jaar. Het uiteindelijke doel van deze inspanningen is natuurlijk dat Spanje geen veilige haven mag worden voor crimineel geld uit ons land.”

Kun je een leuk voorbeeld geven van een recente zaak?

“Ja! In een Nederlands opsporingsonderzoek werd opgemerkt dat de verdachten in dat onderzoek konden beschikken over een dure boot in Spanje. Van een omvang en kracht die in jongensdromen voorbij komt en van een waarde die aankoop voor de meesten van ons onmogelijk maakt. Na aanhouding van de verdachten was de boot nog niet gevonden. Deze bleek op naam van een ‘katvanger’ te staan. Toen hadden we de boot te pakken. En juist op de dag dat de boot zou worden geëxporteerd naar Dubai, kon nog net het beslag worden gelegd. De komende tijd zal de boot worden verkocht in Spanje.”

Wat zijn de uitdagingen die jij ziet?

“Die zijn vooral juridisch van aard. Zo kent de Spaanse wet een beperkte variant van beslaglegging die wordt toegepast als het zeker te stellen bedrag minder is dan de waarde van het beslagen object. In de praktijk zien we dat deze variant vaak volgt bij beslag ten behoeve van verbeurdverklaring, omdat Nederland dan geen waarde van het goed heeft geïndiceerd, dus eigenlijk onvoldoende duidelijk is wat de waarde is van het object. We blijven dan zitten met vorm van beslag die niet helemaal voldoet aan onze behoefte. Of dit mag volgens Europees recht, is nog onderwerp van discussie. We weten nog niet helemaal of dit dus gaat veranderen in de toekomst. Maar de oplossing is om deze situatie te voorkomen door bij het beslag ook een zeker te stellen bedrag te noemen. We blijven dus creatief!”

De weerbarstigheid van rechtshulpverzoeken

Ondanks aanhoudende investeringen in internationale netwerken, zijn er verscheidende landen waar vanwege capaciteitsgebrek onze rechtshulpverzoeken niet altijd aangeboden en uitgevoerd kunnen worden.

Het strafrechtelijk aanpakken van gelden die vanuit het buitenland door Nederland vloeien en/of hier worden geïnvesteerd is vaak een hele uitdaging en loopt geregeld vast op het verzamelen van bewijs door moeizame rechtshulprelaties met bepaalde landen. Zo sprak de rechtbank Rotterdam een verdachte vrij in een witwaszaak, omdat de rechter vond dat het OM nader onderzoek had moeten doen naar de verklaring van de verdachte omtrent de herkomst van gelden uit Turkije, Koeweit, Indonesië en Hongkong en dat moeizame rechtshulprelaties met deze landen niet in het nadeel van verdachte mocht werken.

[Klik hier om gehele uitspraak te lezen](#)

Witwassen is vaak internationaal. Een analyse van de verdachte transacties die we in 2022 van de FIU kregen laat zien dat naast een aantal Europese landen in de top 10 landen als Turkije, Marokko, Hongkong, Zwitserland, Suriname en Rusland staan. Lastige of onmogelijke rechtshulp betekent dat soms een verklaring van een verdachte omtrent de herkomst van gelden niet kan worden weerlegd al roept die verklaring nog zoveel vragen op. Er kan dan niet of nauwelijks vermogen worden getraceerd dan wel beslag op het vermogen worden gelegd.

Rechtshulprelatie

Een lastige rechtshulprelatie kan leiden tot het niet oppakken van signalen die we als niet kansrijk beschouwen als gevolg van het feit dat rechtshulp niet binnen redelijke termijn kan plaatsvinden. Kortom, dan zien

we dat de opsporing al niet meer aan een dergelijke zaak begint.

Die lastige relatie komt soms vanwege politieke redenen, soms vanwege wetstechnische redenen, (bijvoorbeeld geen dubbele strafbaarheid, dus het moet in buitenland ook een misdrijf zijn anders geen rechtshulp) maar ook vanwege capaciteitsgebrek in andere landen. Daardoor worden rechtshulpverzoeken niet altijd aangeboden aan dat land en worden ze ook niet uitgevoerd. We bieden ze dan niet aan omdat we vanwege de lage capaciteit in het buitenland we moeten prioriteren welke zaak dan voorrang heeft.

Het is heel vervelend als in die landen veel vermogen is ondergebracht, zowel voor bewijs, het traceren van vermogen (waardoor het maken van een berekening van het wederrechtelijk verkregen vermogen lastig/onmogelijk is) en het leggen van beslag ten behoeve van de uiteindelijke confiscatie. Ander probleem dat we hebben is dat sommige landen (zoals Suriname en Marokko) niet de wettelijke mogelijkheid hebben om Nederlandse ontnemingsmaatregelen of verbeurdverklaringen over te nemen en uit te voeren. De executie en uitwinning van gelegd beslag is daardoor lastiger. In de praktijk proberen we met alternatieven tot uitwinning over te gaan maar daarvoor is de medewerking van een veroordeelde nodig.

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne zendt Nederland geen verzoeken meer aan Rusland en worden ook geen inkomende rechtshulpverzoeken in behandeling genomen. Ook de rechtshulpstroom met Hongkong is tot stilstand gekomen, nadat Nederland samen met andere Europese landen (vanwege de toenemende invloed van China op Hongkong) hun bilaterale uitleveringsverdragen met Hong Kong hebben opgeschort. Vervolgens heeft Hong Kong besloten het bilaterale rechtshulpverdrag op te schorten.

3 BIJZONDERE OPSPORINGS-DIENSTEN EN POLITIE

Ook de bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en) en de Politie onderkennen dat de aanpak van criminele geldstromen een belangrijk onderdeel is in de aanpak van ondermijnende en georganiseerde criminaliteit. De Stuurgroep Afpakken, dat getrokken wordt door het OM, gaat over de coördinatie in de afpakketen. De stuurgroep Afpakken richt zich op de besluitvorming op strategisch niveau, zoals onder andere start/bijsturing van projecten en pilots, invoering best practices, financiële toekenningen, nieuwe wet- en regelgeving en (bij)sturing op de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen.

Afhankelijk van de ervaringen zal de Stuurgroep zich zo mogelijk ook gaan richten op een aantal focuspunten die ook uitwerking hebben op bijvoorbeeld de aanpak witwassen en internationaal en daarmee steeds meer de scope verbreden naar 'Criminele Geldstromen'. Consequentie van de meer intensieve betrokkenheid bij de strategische sturing kan zijn dat de frequentie van bijeenkomen verhoogd moet worden.

Beleggingsfraude ECRINS

In het lang lopende beleggingsfraudeonderzoek ECRINS zijn successen geboekt. Mede door het tijdig aansluiten van Team Criminele Geldstromen bij het onderzoek van FP Zwolle is de zaak succesvol is afgerond. De strafbare feiten dateren van 2007-2011. Officier Esther Duijts noemt het gehele onderzoek 'een kwestie van lange adem waarbij FIOD, zaaksofficieren en advocaten-generaal gezamenlijk betrokken waren'. De inspanning loont tot nu toe: op 19 april 2022 heeft het Hof in de strafzaak arrest gewezen en twee hoofdverdachten veroordeeld tot 6 jaar gevangenisstraf. Het vonnis van de rechtbank werd vernietigd, waarbij veel lager was gestraft. Het adagium "Appelleren is riskeren" was weer eens waar! Daarnaast is in de bijhorende ontnemingszaak op 21 juli vonnis gewezen. De beide hoofdverdachten zijn veroordeeld tot een ontnemingsmaatregel. Voor de ene verdachte kwam de rechtbank op een geschat voordeel van circa €15 miljoen, bij de andere verdachte werd dat voordeel geschat op circa €22 miljoen. Beide verdachten is een gelijke betalingsverplichting opgelegd, wat betekent dat zij opgeteld zo'n €37 miljoen aan de Staat terug moeten betalen. Een groot succes wat Team Criminele Geldstromen betreft!

3.1 Bijzondere opsporingsdiensten

Nederland telt vier bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en), te weten de FIOD, de Opsporingsdienst van de Nederlandse Arbeidsinspectie (OD-NLA), de Opsporingsdienst van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA-IOD) en de Inlichtingen- en opsporingsdienst van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT-IOD). De beslagdoelstelling voor de BOD'en was in 2022 €91,7 miljoen. Die doelstelling is gehaald.

Om de gezamenlijke ambitie te realiseren, in het bijzonder het duurzaam borgen van beslag leggen is er een apart overleg ingesteld, de Portefeuille Afpakken. De ontwikkelingen in dit kader worden met het Integraal Overleg gedeeld. De Portefeuille Afpakken wordt gevormd door de hoofden opsporing van de vier bijzondere opsporingsdiensten, de strategisch adviseur afpakken FP, een beleidsadviseur FP, de landelijk ketenadviseur afpakken BOD'en en de secretaris Platform BOD'en. Het voorzitterschap is in 2022 ingevuld door de Inlichtingen en Opsporingsdienst van de Inspectie Leefomgeving en Transport.

FIOD

De grootste BOD is de FIOD en heeft expertise op het gebied van financiële en fiscale criminaliteit. Naast de Portefeuille afpakken en stuurgroep afpakken is de FIOD nauw betrokken bij de uitvoering van verschillende projecten die bijdragen aan de ambities van alle BOD'en. Projecten waarbij de FIOD is aangesloten zijn zoal de versterking van de witwas-meldketen doorontwikkeling aanpak *Trade Based Money Laundering* en Complexe internationale verhuulingsstructuren. Meer informatie over deze projecten kunt u lezen in hoofdstuk 1.3.

Het afgelopen jaar heeft de FIOD verschillende spraakmakende zaken gehad, waarbij op veel vermogen beslag is gelegd, zoals de [mondkapjesdeal waarmee miljoenen Euro's zijn gemoeid](#). Ook heeft de FIOD aan een zaak gewerkt, waarbij de verdachte ervan werd verdacht microchips aan Rusland te leveren. Klik op onderstaand artikel voor meer informatie over deze zaak.

Levering van microchips aan Rusland, mogelijk ten behoeve van militaire doeleinden

OD-NLA

De Opsporingsdienst van de NLA doet strafrechtelijk onderzoek naar onder andere arbeidsuitbuiting, mensensmokkel, georganiseerde fraude met uitkeringen & subsidies en zorgfraude. In 2022 heeft de OD-NLA uiteindelijk een beslag gelegd op iets meer dan €19 miljoen. Dat is aanzienlijk hoger dan de doelstelling van €12 miljoen.

Het jaar 2022 stond mede in het teken van de aanpak van corona gerelateerde fraude, zoals fraude met de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW), de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), de subsidie-regeling Coronabanen in de zorg (COZO) en de zogeheten zorgbonus.

De NLA heeft in het onderzoek Dracula, gericht op NOW-fraude met een omvang van € 2,5 miljoen, massaal conservatoir beslag gelegd op veelal onroerend goed en bankrekeningen, maar ook dure (lease)auto's en andere waardevolle goederen. Het fraudebedrag is hierdoor ruim gedekt.

Ook in zorgfraudeonderzoeken probeert de OD-NLA waar mogelijk beslag te leggen. Doordat onterecht verkregen zorggeld veelal contant wordt opgenomen, naar buitenlandse rekeningen wordt overgemaakt of in onroerend goed wordt geïnvesteerd, is beslaglegging in dit soort onderzoeken vaak een grote uitdaging.

In het jaar 2023 wordt onder andere aandacht besteed aan de aanpak van CO-ZO-fraude. De NLA heeft hierover meldingen ontvangen van banken en de FIU. Uit het eerste onderzoek blijkt dat mogelijk 54 zorgondernemingen ongeveer €15 miljoen aan COZO subsidie hebben ontvangen, maar deze vermoedelijk niet aan loonkosten van zorgpersoneel hebben besteed. De gelden zijn overgeboekt naar andere bedrijven of privérekeningen, waarna het is overgeboekt naar buitenlandse bankrekeningen.

Daarnaast zijn onderzoeken gedraaid op de thema's rondom gezond, veilig en eerlijk werk, zoals het misbruik van de kwetsbare positie van arbeidsmigranten, al dan niet via kwaadwillige uitzendbureaus.

NVWA-IOD

De NVWA-IOD pakt risicogericht en op basis van kennis, de grootste maatschappelijke risico's op het gebied van onze voedselveiligheid, productveiligheid, natuur en dierenwelzijn aan. Samen met andere partners probeert de NVWA-OD de fraude op deze gebieden zoveel mogelijk te voorkomen én te bestrijden. Door het verzamelen en analyseren van informatie en uitvoeren van strafrechtelijke opsporingsonderzoeken worden omstandigheden blootgelegd die fraude en andere illegale activiteiten mogelijk maken.

Er was in 2022 wederom veel aandacht voor de aanpak van milieucriminaliteit. De impact van milieucriminaliteit kan makkelijk worden onderschat vanwege het sluipend effect. Een lozing van giftige stoffen of illegale bomenkap

is niet altijd direct merkbaar, maar kan op lange termijn wel grote impact op de omgeving hebben. "Het ontduiken van milieuregels uit financieel gewin blijft een belangrijk verdienmodel en neemt naar verwachting de komende jaren toe. Daar moeten we een antwoord op vinden want de schade is vaak onomkeerbaar", zegt plaatsvervangend hoofdofficier bij het FP Sander de Haas. In 2022 heeft de NVWA wederom mooie successen behaald.

De laatste jaren werken rechercheurs (algemeen opsporingsambtenaren werkzaam bij de IOD) en inspecteurs (buitengewoon opsporingsambtenaren -BOA's-, werkzaam bij andere divisies) van de NVWA steeds vaker samen in de bestrijding van fraude. Ook het afpakken van crimineel verdiend vermogen vindt hierbinnen integraal plaats.

[Klik hier om meer te lezen over de zaak 'Marjolein', inzake de handel van schadelijke levensmiddelen.](#)

3.2 Politie

De Politie zet in op bewustwording in alle lagen van de organisatie op het belang van de aanpak van criminele geldstromen. De Politie intensificeert in de aanpak met een Programma Criminele Geldstromen en de benoeming van een landelijke programma manager. De programma manager richt zich op het samenwerken en verbinden met partners, het versterken van de intelligence, het stevig positioneren van het financieel perspectief binnen de opsporing, het uitbouwen van de internationale samenwerking en het investeren in kennis- en vakontwikkeling. Het versterken van intelligence in combinatie met een landelijk criminaliteitsbeeld op het onderwerp, draagt bij aan het maken van beter afgewogen keuzes.

Gedigitaliseerde criminaliteit

De opkomst en professionalisering van gedigitaliseerde criminaliteit (zoals marktplaats-fraude, vriend-in-nood-fraude) heeft een nieuw soort daders tot gevolg. Het zijn veelal jonge daders die zich met deze lucratieve vorm van criminaliteit bezig houden. Zeker tijdens de periode van corona heeft deze vorm van criminaliteit een sterke stijging laten zien.

De Politie heeft met het programma CENTURION een werkwijze gecreëerd waardoor er beter zicht komt op de daders van dit soort criminaliteit. Ook wordt er steeds vaker de inzet van een civiele deurwaarder via de procedure niet bancaire fraude (PNBF). Lees over PNBF meer door op onderstaand artikel te klikken.

Opgelicht en geld kwijt? Zo krijg jij je geld terug

Alle eenheden van de Politie zijn bij CENTURION aangesloten. Daar waar de aanpak van deze vorm van criminaliteit momenteel specialistenwerk is, heeft CENTURION het doel om de bestrijding tot normaal politiewerk te laten behoren. Belangrijke ontwikkeling is dat, in plaats van dat de plaats van aangifte, de woonplaats van de verdachte leidend is voor de aanpak van deze vorm van criminaliteit. Bovenliggend doel is om zicht te krijgen op de laag boven die van de uitvoerders, zodat het criminele samenwerkingsverband aangepakt kan worden.

Zeer jonge daders

Door diverse samenwerkende organisaties (zoals gemeenten, Politie, scholen, buurtwerkers) wordt ingezet op het uit de criminaliteit houden en krijgen van zeer jonge (12 – 18 jarige) daders van ernstige delicten, zoals uithalers van cocaïne in de havens, transport van drugs en geld, plegen van levensdelicten. Deze aanpak is nog vrij nieuw en resultaten zijn nog niet gepresenteerd. De lokale veiligheidshuizen, waar diverse partijen in samenwerken, nemen hier een belangrijke rol in. De aanpak ziet vooral op het bieden van perspectief aan kwetsbare doelgroepen, waarbij ook de sociale omgeving (gezin, school, sportclubs) worden betrokken.

Financiële facilitators

Vanuit het NIBO/RIBO (Regionaal intelligence beeld ondermijning) is een onderzoek naar crimineel ondergrond bankieren in beeld gekomen. Tijdens dit FinEc-onderzoek bleek het te gaan om een 'bankiers familie'. Er zijn 10 mannen uit 1 familie aangehouden die worden verdacht van het wegsluizen van tientallen miljoenen, zowel in contant geld als in Bitcoins. Ook werden er duizenden kilo's aan cocaïne in beslag genomen.



4 ONTWIKKELINGEN

In 2022 heeft de opsporing en vervolging zowel projectmatige als procesmatige ontwikkelingen doorgevoerd. Deze dragen allen bij aan de doelstelling om meer crimineel vermogen in kaart te brengen en af te pakken. Daarnaast zijn er belangrijke ontwikkelingen ten aanzien van wet- en regelgeving die bijdragen aan de slagkracht van de opsporing en vervolging.

4.1 Digitaal Platform Afpakken

Sinds de start van het Versterkingsprogramma afpakken in 2011 wordt veel kennis en kunde op het gebied van afpakken 'versnipperd' aangeboden. Veel informatie was voor de opsporing en Politie daarom niet te vinden. Het [Digitaal Platform Afpakken](#) (DPA) voorziet in de behoefte om beschikbare kennis en kunde op het terrein van afpakken op één plek samen te brengen. Dit platform is een initiatief van de gezamenlijke BOD'en en het Functioneel Parket. De primaire doelgroep zijn de medewerkers van de opsporing en het OM. Dit is de reden dat vooralsnog gekozen is voor een besloten platform.

In de gevallen dat gekozen is voor een strafrechtelijke aanpak worden de medewerkers stap voor stap meegenomen in de beslaglegging, de afhandeling en de registratie hiervan. Het DPA geeft ook ondersteuning bij de berekening van het wederrechtelijk voordeel en het schrijven van een effectieve ontneeringsrapportage. In 2022 had het platform ongeveer 6000 unieke bezoekers.

4.2 Afpakapp



Met de afpakapp – die voor iedereen binnen en buiten de opsporing te downloaden is – kan gemakkelijk bepaald worden of afpakken in een specifiek geval mogelijk is. Deze app helpt je verder om de verschillende afpakmogelijkheden uit het bestuursrecht, civielrecht, strafrecht en tuchtrecht in kaart te brengen. De beslagwizzard, die gebruikt kan worden om het juiste strafvorderlijke beslag te leggen, maakt ook deel uit van de afpakapp. De resultaten van elke sessie met deze app kunnen via e-mail met anderen worden gedeeld.

De gemoderniseerde app is op 6 december 2022 gelanceerd en is mede gerealiseerd met een financiële bijdrage in het kader van het breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit. Inmiddels is de app 900 keer gedownload.



4.3 Vermogensdossier

Een dossier waarin het financieel onderzoek en alle handelingen met betrekking tot het vermogen c.q. beslag zijn vastgelegd, bestond nog niet. Daarom zijn Politie, BOD'en, OM en CJIB op zoek gegaan naar een goede wijze van registratie/dossiervorming. De uitkomst daarvan is het vermogensdossier aan te leggen in Summ-IT. In het vermogensdossier worden alle opsporingshandelingen vastgelegd met betrekking tot het traceren van vermogen en het leggen van beslag. Het vermogensdossier is bruikbaar en beschikbaar in alle fases van het proces, van intelligence, opsporing, vervolging tot de executie. De implementatie zal vermoedelijk in het tweede kwartaal van 2023 van start gaan.

Het gebruik van Summ-IT voor het vermogensdossier betekent eveneens dat het vermogensdossier gestructureerd wordt vastgelegd. Dit maakt het mogelijk om sturen en managementinformatie te genereren. Dit ondersteunt onder andere de prioritering van capaciteit voor onderzoeken en verantwoording van de behaalde resultaten.

De introductie van het vermogensdossier zal leiden tot effectievere en efficiëntere afpakresultaten in de keten, omdat er in meer zaken beslag zal kunnen worden gelegd, het beslag in veel zaken hoger zal zijn en het vermogen beter in beeld blijft waardoor de uitwinning van het beslag c.q. het innen van openstaande vorderingen vergemakkelijkt wordt.

4.4 Criminele Geldstromen: 30 jaar plukze

In 2022 is, wegens de COVID-19 beperkende maatregelen nogmaals een digitale versie van het Afpakfestival georganiseerd. In samenwerking met de BOD'en is een divers en interactief programma opgezet. De hoop was om een hybride vorm aan te bieden, als de maatregelen dat toelieten. Echter, in de maanden voor het Afpakfestival laaide COVID-19 weer op en is besloten om het helemaal digitaal aan te bieden. De doelstelling was om voor een breed publiek (OM en opsporing) op een inspirerende wijze interessante kennis te delen.

Het programma bestond uit verschillende (animatie)filmpjes en webinars met basis kennis alsmede verdiepende kennis. Op deze wijze is een zeer breed publiek bereikt. De onderwerpen gingen over beslag, ontnemen en samenwerking binnen de "afpakketen". Dankzij deze opzet hebben we ook de kennis kunnen borgen, door al het materiaal op het Digitaal Platform Afpakken en het intranet van het OM te publiceren. Daarnaast wordt veel informatie in en tijdens SSR-cursussen gebruikt.





Met deze tweede digitale editie is weer een groot en enthousiast publiek bereikt en is het leereffect groot geweest. In 2023 zal het evenement weer fysiek plaatsvinden en wel onder een nieuwe naam en een specifiek thema: Criminele geldstromen: 30 jaar Plukze!

4.5 Herbestemmen

In 2019 is er vanuit de Tweede Kamer een motie gekomen om te starten met een pilot herbestemmen. Het herbestemmen van afgepakte goederen draagt bij aan het rechtsvaardigheidsgevoel; we geven het signaal af dat misdaad niet loont. We proberen dit signaal vooral in kwetsbare wijken af te geven. Tegelijkertijd kunnen maatschappelijke instellingen en organisaties gebruik maken van deze (on)roerende goederen.

Het OM is al een aantal jaren bezig het verkennen van de mogelijkheden ten aanzien van herbestemmen van afgepakte (on)roerende goederen. Inmiddels lopen er drie

pilots tegen de realisatiefase aan. De verwachting is dat deze in 2023 echt van start kunnen gaan. Er is er nog geen beleid omtrent het herbestemmen wat het momenteel lastig maakt om snel van idee naar uitvoering te gaan. Er zijn praktische uitdagingen, zoals kosten van onderhoud en exploitatie en het is van belang om goederen zodanig in te zetten dat ze aansluiten bij de behoeftes van de lokale bewoners/gebruikers. Daarnaast zijn er ook pilot-specifieke uitdagingen. De pilots zijn onder meer bedoeld om uitdagingen te constateren en hieruit lering te trekken met als doel beleidvorming voor een meer structurele aanpak van herbestemmen. Het Ministerie van Justitie & Veiligheid en het OM zijn voornemens om in 2023 de beleidsmogelijkheden verder te verkennen en vorm te gaan geven.

4.6 Wet- en regelgeving

Momenteel lopen er een aantal belangrijke wetsontwikkelingen. Voor het maken van grote stappen in de aanpak van de

georganiseerde criminaliteit is gegevensdeling tussen overheidspartijen onderling, maar ook publieke en private partijen van groot belang. Vanwege privacyoverwegingen wordt er in de politieke arena een langdurige discussie gevoerd die grote gevolgen heeft voor de opsporingspraktijk. Ondanks dat we nu zaken beter in beeld hebben en kunnen zien waar vermogen van criminelen is geplaatst, laat de huidige wetgeving niet altijd toe om actie te ondernemen. Een snelle implementatie van Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) is daarom gewenst. Ook kijken we uit naar de implementatie van NCBC waarmee sneller en adequater zaken kunnen worden afgedaan.

4.6.1 Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden

In het huidige concept WGS is een wettelijk kader opgenomen voor het uitwisselen van gegevens tussen bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhavers, specifiek voor vier samenwerkingsverbanden: iCOV, FEC, RIEC's en de samenwerken-de zorg- en veiligheidshuizen. Hierin zijn duidelijke randvoorwaarden opgenomen, ook waar het gaat om uitwisseling van gegevens tussen samenwerkingsverbanden.

Deze concept-wet biedt in de huidige vorm een stevig fundament voor de uitwisseling van gegevens binnen en tussen samenwerkingsverbanden en zou de samenwerking binnen deze verbanden erg verbeteren. Daarmee zou de wetgever een stap in de goede richting zetten waar het gaat om de aanpak van criminele geldstormen en crimineel- of onverklaarbaar vermogen.

De duur van dit wetgevingstraject heeft echter een flinke rem gezet op de ontwikkeling van nieuwe informatietechnieken om criminele geldstromen en crimineel vermogen in kaart te brengen. Criminelen

zijn ondertussen druk in de weer geweest om nieuwe manieren te vinden voor het transport en de opslag van vermogen buiten het zicht van de overheid te houden. Het OM kan haar werk alleen goed uitvoeren als de wetgeving gelijke trend houdt met de maatschappelijke werkelijkheid, die in de tussentijdse jaren flink veranderd is.

Om sneller en beter zicht op criminele geldstromen en een verhoging in de effectiviteit van het afpakken van crimineel vermogen te komen, wordt binnen het OM gekeken of na de invoering van de WGS nog aanvullende maatregelen nodig zijn.

4.6.2 *Non conviction based confiscation*

Naast de 'traditionele' strafrechtelijke aanpak, wordt ook gewerkt aan een wetsvoorstel waarmee op een civielrechtelijke manier crimineel vermogen kan worden afgepakt. Met het wetsvoorstel *non conviction based confiscation* wordt het mogelijk om crimineel vermogen af te pakken zonder dat we een verdachte vervolgen. Bijvoorbeeld een erfenis dat met criminele activiteiten is verdiend of een gevonden tas met heel veel geld (tenminste €25.000,-) die bij een huiszoeking wordt gevonden, maar waarbij geen verdachte in beeld is. Maar het kan ook van dienst zijn om bij gebleken internationale rechtshulp onmogelijkheden, toch bijvoorbeeld vastgoed te kunnen afpakken. Dat heeft te maken met het civiele aspect van deze NCBC procedure, waarbij de bewijslastverdeling wat anders ligt dan in het strafrecht. In deze procedure oordeelt vanzelfsprekend een civiele rechter altijd over de confiscatie. Een aantal landen in Europa werkt al met vergelijkbare wetgeving en vaak met mooie resultaten. Het wetsvoorstel is eind 2022 naar de Raad van State gestuurd voor advies. Het OM kijkt uit naar de intreding van NCBC en heeft hoge verwachtingen.

4.6.3 Wetsvoorstel plan van aanpak witwassen

Tot slot is het OM positief ten aanzien van alle onderdelen uit het wetsvoorstel Plan van aanpak witwassen, maar vooral ten aanzien van het verbod op cash transacties boven de €3000,- voor beroeps- of bedrijfsmatige handelaren. In de praktijk komt witwassen via contant geld namelijk veelvuldig voor. Tegelijkertijd wordt in de opsporingspraktijk steeds vaker geconstateerd dat criminelen niet zelf vastgoed en auto's kopen en op hun naam zetten, maar dat zij die met contant geld huren of leasen om buiten het zicht van de autoriteiten te blijven. In de praktijk is zichtbaar dat het bestedingspatroon van criminelen verschuift van eigendom en bezit naar gebruik. Het exploiteren en gebruiken van spookwoningen en malafide huur en verhuur van auto's is een vorm van besteding van crimineel geld (en daarmee witwassen) die het OM in de witwas- en ondernemingsaanpak veelvuldig tegenkomt.

Het is een sector waarin grote sommen crimineel geld kunnen omgaan. Vanuit dit oogpunt is het onlogisch dat de Wwft niet geldt voor verhuur of operationeel lease activiteiten. De Wwft is echter ook niet van toepassing op beroeps- en bedrijfsmatige handelaren die grote sommen digitaal geld ontvangen afkomstig van niet transparante, complexe internationale verhuillingsstructuren, waarmee bijvoorbeeld hele dure schepen in Nederland worden gebouwd en/of aangekocht, zelfs niet als er linken zijn met sanctie gerelateerde landen. Deze gelden lopen geregeld via doorstroomvennootschappen. Strafrechtelijk optreden via witwassen is lastig vanwege onvoldoende bewijs, mede door betrokkenheid van landen waarmee we lastige rechtshulpbetrekking hebben, maar ook aanpakken via Wwft/WED is in deze gevallen niet mogelijk. Dit is onwenselijk als het gaat om het weren van criminele geldstromen en het effectief kunnen aanpak van witwassen in Nederland.



Jaarbericht Criminele Geldstromen 2022

Openbaar Ministerie
Postbus 20305
2500 EH Den Haag
www.om.nl

April 2023